NEUVOSTON PÄÄTÖSLAUSELMA,

annettu 15 päivänä heinäkuuta 2003,

sosiaalisesta ja inhimillisestä pääomasta

Sosiaalisen ja inhimillisen pääoman rakentaminen osaamisyhteiskunnassa: oppiminen, työ, sosiaalinen yhteenkuuluvuus ja tasa-arvo

(2003/C 175/02)

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

(1) PALAUTTAA MIELIIN, että Lissabonissa maaliskuussa 2000 kokoontunut Eurooppa-neuvosto kehotti tuomaan tietoyhteiskunnan kaikkien ulottuville ja korosti, että inhimilliseen pääomaan on investoitava ja kaikilla kansalaisilla on oltava tietoyhteiskunnassa elämistä ja työskentelemistä varten tarvittavat taidot ja että on edistettävä kaikkia miesten ja naisten väliseen tasa-arvoon liittyviä näkökohtia, myös vähennettävä työmarkkinoiden jakautumista ammatin tai sukupuolen mukaan,

(2) PALAUTTAA MIELIIN, että Lissabonin Eurooppa-neuvostossa asetettiin tavoitteeksi työllisyysasteen nostaminen keskimäärin 70 prosenttiin ja työssäkäyvien naisten määrän lisääminen keskimäärin yli 60 prosenttiin vuoteen 2010 mennessä ja että Tukholmassa maaliskuussa 2001 kokoontunut Eurooppa-neuvosto asetti välitavoitteita yhteisön työllisyysasteelle sekä ikääntyvien työntekijöiden osalta 50 prosentin tavoitteen vuoteen 2010 mennessä,

(3) OTTAA HUOMIOON, että Brysselissä maaliskuussa 2003 kokoontunut Eurooppa-neuvosto korosti Euroopan työllisyysstrategian yhteydessä inhimilliseen pääomaan investoimisen ja elinikäisen oppimisen merkitystä edellytyksenä Euroopan kilpailukyvyn edistämiselle, nopean kasvun ja korkean työllisyysasteen saavuttamiselle sekä tietoperustaiseen talouteen siirtymiselle, ja että se kehotti tässä yhteydessä panemaan täytäntöön koulutusjärjestelmien tavoitteita koskevan kymmenvuotisohjelman,

(4) PALAUTTAA MIELIIN, että eräs Nizzassa joulukuussa 2000 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston hyväksymistä ja neuvoston joulukuussa 2002 tarkistamista köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vastaisia toimia koskevista tavoitteista on pyrkiä täysimääräisesti hyödyntämään osaamisyhteiskunnan sekä uuden tieto- ja viestintätekniikan mahdollisuuksia ja varmistamaan, että ne ovat kaikkien ulottuvilla siten, että erityisesti vammaisten tarpeet otetaan huomioon,

(5) PALAUTTAA MIELIIN, että työmarkkinaosapuolilla – itsenäisen työohjelmansa kautta ja kansallisten perinteiden ja käytännön mukaisesti – sekä kansalaisjärjestöillä olisi oltava tärkeä tehtävä erityisesti digitaalisen kahtiajaon vähentämisessä siten, että ne edistävät kaikkien osallistumista osaamisyhteiskuntaan ja hyödyntävät siitä avautuvia, erityisesti työpaikkoihin ja tutkintoihin liittyviä mahdollisuuksia,

(6) PALAUTTAA MIELIIN, että neuvosto kehotti osallisuudesta tietoyhteiskuntaan – tietoyhteiskunnan mahdollisuuksien hyväksikäyttö yhteiskunnallisen osallisuuden kannalta 8 päivänä lokakuuta 2001 antamassaan päätöslauselmassa [1] jäsenvaltioita muun muassa tarjoamaan tieto- ja viestintätekniikan alan koulutusta ja muuta opetusta huono-osaisille, edistämään digitaalista lukutaitoa, rohkaisemaan kaikkien sidosryhmien välistä yhteistyötä ja ottamaan sukupuolten tasa-arvoa koskeva lähestymistapa huomioon kaikissa tietoyhteiskuntaan osallistumista tukevissa politiikoissa,

(7) PALAUTTAA MIELIIN, että Barcelonassa maaliskuussa 2002 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston päätelmien mukaisesti on tarpeen varmistaa, että kaikilla kansalaisilla, erityisesti sellaisilla erityisryhmillä kuin työttömät naiset, on hyvät perustaidot, jotka liittyvät erityisesti tieto- ja viestintätekniikkaan,

(8) PALAUTTAA MIELIIN, että tieto- ja viestintätekniikan käyttö opiskelussa (eLearning) kuuluu eEurope 2005 -toimintasuunnitelman avainalueisiin ja että toimintasuunnitelmaan sisältyy ”uudelleenkouluttautumista osaamisyhteiskunnan tarpeisiin” koskevia toimenpiteitä sekä että joulukuussa 2002 annetuissa neuvoston päätelmissä tieto- ja viestintätekniikan sekä sähköisen liiketoiminnan taidoista Euroopassa korostettiin tarvetta jatkaa ja tehostaa ponnisteluja tietotekniikkataidoissa olevien puutteiden poistamiseksi ja näiden taitojen kysynnän ja tarjonnan saamiseksi vastaamaan paremmin toisiaan,

(9) PALAUTTAA MIELIIN Euroopan vammaisten teemavuoteen (2003) viitaten vammaisten mahdollisuudet osallistua osaamisyhteiskuntaan ja heidän tarpeensa päästä esteettä erilaisiin tiloihin sekä neuvoston 6 päivänä helmikuuta 2003 hyväksymän päätöslauselman ”eAccessibility” – Vammaisten tietoyhteiskuntaan osallistumisen helpottaminen [2],

(10) OTTAA HUOMIOON sosiaalista ja inhimillistä pääomaa osaamisyhteiskunnassa käsitelleen konferenssin (”Social and human capital in the knowledge society: policy implications”, lokakuu 2002) päätelmät, joissa korostettiin, että sosiaalinen ja inhimillinen pääoma vahvistavat toisiaan taloudellista kasvua ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta edistettäessä,

(11) OTTAA HUOMIOON Yhdistyneiden Kansakuntien naisten asemaa käsittelevän toimikunnan (United Nations' Commission on the Status of Women, CSW), 47. istunnon (New Yorkissa maaliskuussa 2003) päätelmät naisten mahdollisuuksista käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa,

[1] EYVL C 292, 18.10.2001, s. 6.

[2] EUVL C 39, 18.2.2003, s. 5.

(12) OTTAA HUOMIOON Ateenassa toukokuussa 2003 järjestetyn, sukupuolen osuutta tieto- ja viestintätekniikassa käsittelevän ministerikonferenssin, joka keskittyi osaamisyhteiskunnan tarjoamiin riskeihin ja mahdollisuuksiin miesten ja naisten tasa-arvon kannalta,

(13) OTTAA HUOMIOON tietoyhteiskunnan sosiaalisia ja työllisyysnäkökohtia käsittelevän korkean tason työryhmän (ESDIS) tuella laaditun komission yksiköiden valmisteluasiakirjan, jonka aiheena on ”osaamisen parantaminen – sosiaalisen ja inhimillisen pääoman vuorovaikutukset” ([1]),

1. TOTEAA, että yksilöllisissä kyvyissä ja sosiaalisissa verkostoissa ilmenevä tietämys on keskeisessä asemassa toteutettaessa Lissabonin strategiaa sen varmistamiseksi, että Euroopan unionista tulee maailman kilpailukykyisin ja dynaamisin tietoon perustuva talous, joka kykenee ylläpitämään kestävää talouskasvua, luomaan uusia ja parempia työpaikkoja sekä lisäämään sosiaalista yhteenkuuluvuutta.

2. KOROSTAA, että sosiaalisen ja inhimillisen pääoman myönteistä vuorovaikutusta on kehitettävä erityisesti kolmella alueella: oppimisessa, työssä ja sosiaalisessa yhteenkuuluvuudessa, ottaen samalla huomioon tasa-arvon kaikilla näillä alueilla.

3. KEHOTTAA jäsenvaltioita ottamaan sosiaalisen ja inhimillisen pääoman huomioon suunnitellessaan, kehittäessään ja toteuttaessaan politiikkojaan ja aloitteitaan, erityisesti seuraavilla aloilla:

a) Oppiminen

— edistämään nykyisiä koulutus- ja ammattikoulutuspolitiikkoja ja -aloitteita, erityisesti varmistamalla laatu siten, että lisätään kyseisten alojen investointien tehokkuutta sekä lujitetaan koulutus-, ammattikoulutus- ja työllisyyspolitiikkojen keskinäistä täydentävyyttä, koska niiden pohjalta saadaan aikaan uutta kestävää talouskasvua Lissabonin strategian yhteydessä,

— edistämään uusia koulutus- ja ammattikoulutusmahdollisuuksia elinikäisessä oppimisessa, mistä esimerkkeinä ovat tietotekniikkaa hyödyntävä oppiminen ja työssä oppiminen, ottaen huomioon naisten tarpeet ja ensisijaiset tavoitteet sekä tarve tehostaa toimia esimerkiksi epävirallisen ja informaalin oppimisen avoimuuden, varmentamisen ja tunnustamisen edistämiseksi sekä antaa tietoja koskevia todistuksia, millä voidaan lisätä liikkuvuutta,

— edistämään osaamisyhteiskunnassa tarvittavia taitoja, paitsi tietoteknisiä perustaitoja, myös yleisluonteisempia, kuten kognitiivisia taitoja, ”oppimaan oppimista”, ryhmätyötaitoja ja ongelmanratkaisua,

— korostamaan opettajien, vanhempien, paikallisyhteisöjen, kansalaisjärjestöjen ja yritysten välisten synergiavaikutusten merkitystä rakennettaessa sekä inhimillistä että sosiaalista pääomaa yleiskoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen avulla,

— korostamaan, että on keskeisen tärkeää motivoida ihmisiä elinikäiseen oppimiseen erityisesti kannustamalla vähemmän koulutettuja henkilöitä sekä työssä että oppimismenetelmien suhteen, ja korostamaan tarvetta rohkaista yrityksiä osallistumaan tähän;

b) Työ

— rohkaisemaan yrityksiä, erityisesti pk-yrityksiä, muun muassa rakennerahastojen avulla ja kilpailusääntöjä noudattaen omaksumaan innovoivia työkäytäntöjä, esimerkiksi verkostoitumista, klustereiden muodostamista, sähköistä liiketoimintaa ja tietotekniikkaa hyödyntävää työntekoa,

— hyödyntämään organisaatioiden oppimis- ja tiedonhallintaratkaisujen mahdollisuuksia sekä sosiaalisen että inhimillisen pääoman vahvistamiseksi yrityksessä sekä innovoinnin ja kilpailukyvyn edistämiseksi,

— painottamaan sen varmistamista, että yhtiöiden ja organisaatioiden kaikki työntekijät osallistuvat prosessiin täysipainoisesti ja että heidät on koulutettu asianmukaisesti innovoivien työkäytäntöjen omaksumiseen sekä organisaatioiden oppimiseen ja tiedonhallintaan, mikä helpottaa muutosta, ja että he ovat siten tietoisia hyödyistä, joita saadaan kilpailukyvyn ja työelämän laadun paranemisesta,

— tukemaan sosiaalista pääomaa paikallistasolla, samalla kun noudatetaan kilpailusääntöjä, tekemällä yhteistyötä työmarkkinaosapuolten, yritysten, yliopistojen, tutkimuskeskusten, kansalaisjärjestöjen ja paikallishallinnon elinten kanssa,

— rohkaisemaan muun muassa rakennerahastojen avulla erityisaloitteita, joilla pyritään ratkaisemaan ongelma, joka aiheutuu siitä, että hyvin koulutetuilla henkilöillä on enemmän todellisia mahdollisuuksia oppimiseen kuin vähemmän koulutusta saaneilla henkilöillä, esimerkiksi naisilla ja ikääntyneillä työntekijöillä, joille koulutuksesta olisi eniten hyötyä,

([1]) ESDIS-ryhmässä laaditut määritelmät:
Inhimillinen pääoma: Yksilöissä yhdistyvät tiedot, taidot, osaaminen ja ominaisuudet, jotka helpottavat henkilökohtaista, sosiaalista ja taloudellista hyvinvointia.
Sosiaalinen pääoma: Verkostot ja osallistuminen julkiseen elämään yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi, mihin liittyy ryhmien sisäistä tai ryhmien välistä yhteistyötä edistävät yhteiset normit, arvot, kulttuuri, tavat ja käytänteet, luottamus ja ymmärtämys.

— rohkaisemaan uusien tehtävien ja toimien luomista siten, että yksilöidään uusia ammattiprofiileja, joiden avulla voidaan edistää innovointia, luoda työpaikkoja, tehostaa tuottavuutta ja lisätä inhimillistä pääomaa;

c) Sosiaalinen yhteenkuuluvuus

— edistämään osallistavaa osaamisyhteiskuntaa edelleen kehittämällä tietoyhteiskuntaan osallisuutta koskevia politiikkoja, jotta voidaan hyödyntää erityisesti uuden teknologian tarjoamat mahdollisuudet vammaisten osallistamiseen ja epäedullisessa asemassa olevien alueiden kehittämiseen,

— edistämään osuus- ja yhteisötalouden, paikallisten kehitysaloitteiden ja paikallisyhteisöjen myönteistä osuutta sosiaalisen pääoman rakentamisessa,

— korostamaan virallisten ja epävirallisten sosiaalisten verkostojen, myös digitaalisten verkostojen merkitystä sosiaaliselle yhteenkuuluvuudelle sekä joustavuuden ja turvallisuuden ja elämänlaadun välistä tasapainoa,

— edistämään tieto- ja viestintätekniikan tarjoamia uusia mahdollisuuksia kansalaisosallistumiseen ja vapaaehtoistyöhön,

— estämään epätasapaino yli 40-vuotiaiden mahdollisuuksissa käyttää uusia teknologioita ja kannustamaan potentiaalisesti aktiivisen työvoiman osallistumista Euroopan työllisyysstrategian puitteissa;

d) Sukupuolten välinen tasa-arvo

— ottamaan miesten ja naisten tasa-arvo täysin huomioon kaikilla a, b ja c alakohdassa mainituilla aloilla sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisperiaatteiden mukaisesti,

— edistämään naisten vaikutusmahdollisuuksia osaamisyhteiskunnassa ja takaamaan yhdenvertaiset mahdollisuudet päästä päätöksentekoon vaikuttaviin asemiin taloudessa ja julkisessa elämässä,

— puuttumaan nykyiseen miesten ja naisten epätasa-arvoon tieto- ja viestintätekniikan alan koulutuksessa, työpaikoissa ja tieto- ja viestintätekniikan käytössä,

— mahdollistamaan naisten, myös vammaisten naisten, täysipainoinen osallistuminen työelämään, muun muassa tarjoamalla asianmukaisia lasten ja muiden huollettavien henkilöiden hoitopalveluja,

— tarkastelemaan naisten työoloja osaamisyhteiskunnassa ja edistämään kaikkia tarvittavia parannuksia,

— hyödyntämään tieto- ja viestintätekniikan tarjoamia mahdollisuuksia uusien työpaikkojen luomiseksi erityisesti tietotekniikkaa hyödyntävän työnteon kautta siten, että helpotetaan työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista, sekä etäopiskeluohjelmien kehittämiseksi, erityisesti maaseutualueilla asuville naisille,

— edistämään tieto- ja viestintätekniikan käyttöä tehokkaana keinona sekä tiedon levittämiseksi että ihmisten suojelemiseksi sukupuoleen perustuvalta väkivallalta ja tällaisen väkivallan torjumiseksi,

— kehittämään politiikkoja naisten taloudellisten aloitteiden tukemiseksi tieto- ja viestintätekniikan alalla ja edistämään yhdenvertaista osallistumista alan verkostoihin,

— tuomaan esiin sukupuolen perusteella tehtyjen oppiainevalintojen seuraukset ja myöhemmät vaikutukset työ- ja sosiaaliseen elämään sekä erityisesti rohkaisemaan useampia naisia jatkamaan korkea-asteen opintoja aineissa, jotka liittyvät tietoyhteiskuntaan,

— varmistamaan sukupuolittain eriytettyjen tietojen kerääminen tieto- ja viestintätekniikan käytöstä asianmukaisten indikaattoreiden kehittämiseksi.

4. PANEE MERKILLE työmarkkinaosapuolten osana niiden itsenäistä työohjelmaa jo tekemät sitoumukset ja SUOSITTELEE näille kansallisten perinteiden ja käytäntöjen mukaisesti, että ne

a) kiinnittäisivät entistä suuremmassa määrin huomiota naisten ja miesten koulutukseen osaamisyhteiskunnassa;

b) kiinnittäisivät erityistä huomiota niiden aloitteidensa jatkamiseen, jotka edistävät miesten ja naisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia ammatilliseen koulutukseen, esimerkiksi perheystävällisten käytännön järjestelyihin, sekä vammaisiin liittyviin aloitteisiinsa;

c) jatkaisivat toimiaan vuonna 2002 vahvistamiensa, elinikäistä oppimista koskevien toimintapuitteiden täytäntöönpanemiseksi kiinnittäen erityistä huomiota edellä mainittuihin seikkoihin;

d) tutkisivat ja analysoisivat uusia tapoja ja mahdollisuuksia edistää inhimillisen ja sosiaalisen pääoman kasvattamista ja kehittämistä muuttuvassa työelämässä;

e) edistäisivät yritysten sosiaalista vastuuta myös sen vuoksi, että sillä on myönteinen vaikutus paikallisyhteisöjen kehittämiseen;

f) tukisivat eri tavoin työelämän saattamista asianmukaiseen tasapainoon niin, että kansalaiset voivat täysipainoisesti osallistua perheen ja yhteisön toimintaan sekä harjoittaa vapaaehtoistyötä ja kansalais- ja poliittista osallistumista;

g) kiinnittäisivät erityistä huomiota sukupuolten tasa-arvoon liittyviin näkökohtiin kehittäessään tieto- ja viestintätekniikkaa koskevia politiikkoja, jotta naisille ja miehille voidaan tarjota yhtäläinen pääsy tieto- ja viestintätekniikan alan työpaikkoihin.

5. KEHOTTAA komissiota

a) kiinnittämään erityistä huomiota sosiaaliseen ja inhimilliseen pääomaan kaikissa nykyisissä politiikoissaan ja aloitteissaan, huolehtien yhteensovittamisesta ja välttäen tarpeettomia päällekkäisyyksiä;

b) korostamaan korkea-asteen koulutuksen, huippuosaamiskeskusten ja tutkimuslaitosten verkostoitumisen (myös tieto- ja viestintätekniikan avulla tapahtuvan) keskeistä merkitystä sosiaalisen pääoman rakentamisessa korkealaatuisen oppimismateriaalin ja -menetelmien kehittämiseksi ja levittämiseksi;

c) jatkamaan yhdessä jäsenvaltioiden kanssa analyysia, joka koskee inhimillistä ja sosiaalista pääomaa, sen kehittyvää vuorovaikutusta osaamisyhteiskunnassa ja sen vaikutuksia elin- ja työoloihin, sekä jatkamaan pitkälle kehitettyä tutkimusta tällä alalla muun muassa tutkimuksen erityiskeskusten avulla;

d) panemaan alulle sosiaalista ja inhimillistä pääomaa koskevaa yhteistyötä muiden kansainvälisten järjestöjen ja kolmansien maiden kanssa, tai tehostamaan käynnissä olevaa yhteistyötä näiden tahojen kanssa sekä kehittämään alan kokemusperäistä analyysia, ottaen huomioon myös joulukuussa 2003 järjestettävän YK:n tietoyhteiskuntahuippukokouksen; ja

e) varmistamaan, että miesten ja naisten tasa-arvo otetaan huomioon toteutettaessa ja kehitettäessä edellä mainittuja toimia, ja pohtimaan tasa-arvovaikutusten arvioinnin tarvetta edellä mainituilla alueilla, jotta voidaan välttää epätoivotut haittavaikutukset ja parantaa politiikkojen laatua ja tehokkuutta.